

Voorwoord

Dit boek documenteert een pikzwarte bladzijde in de geschiedenis van het Nederlandse milieubeleid. De Nederlandse lucht is traditioneel sterk vervuild. Dat heeft grote gevolgen voor de volksgezondheid. Al zeker 25 jaar is duidelijk dat vooral luchtvervuiling met fijn stof (deeltjes met een diameter kleiner dan 10 micrometer) en stikstofoxiden de volksgezondheid sterk schaadt. Nationale luchtkwaliteitsnormen voor deze stoffen werden echter van regeringswege afgehouden. Zulke normen werden door 'den Haag' tot de taak van de Europese Unie (EU) gerekend. De molens van de Europese Unie malen traag, maar in 1999 kwam het dan toch tot EU normen voor fijn stof en stikstofdioxide. De normen voor fijn stof moesten in 2005 van kracht worden en de norm voor stikstofdioxide in 2010. Vergelijking van meetcijfers met deze normen maakte in 1999 duidelijk dat in Nederland veel moest gebeuren om deze EU normen te halen. Dat was al te meer nodig omdat volgens het beschikbare onderzoek de schade aan de volksgezondheid groot was. Voor de gemiddelde Nederlander betekende de vuile lucht een levensduurverkortening met ongeveer 1 jaar.

In het jaar 2000 sprak ik over het voldoen aan de EU normen met een milieuambtenaar van het toenmalige ministerie van VROM. Volgens hem had de benodigde verbetering van de luchtkwaliteit geen prioriteit. Van het verplicht stellen van schonere technologie voor fabrieken, voertuigen en veehouderijen, dat nodig was om de EU normen te halen, kwam dan ook niets. Laat staan van 'volume maatregelen', zoals beperking van verkeer en veestapel. Politieke prioriteit voor luchtkwaliteit bleef afwezig totdat de EU normen voor fijn stof rond 2005 een rol begonnen te spelen in procedures over de aanleg van wegen, de uitbreiding van fabrieken en de bouw van huizen en scholen. De auteur van dit boek is actief geweest bij dergelijke procedures. Rechters begonnen als gevolg van deze procedures bouwprojecten af te blazen. Daardoor kreeg het vraagstuk van vuile lucht politieke prioriteit. Gemiddeld een jaar korter leven moest van een politieke meerderheid kunnen, maar als bouwprojecten door de rechter worden afgeblazen, dan heeft politiek Nederland een levensgroot probleem. Dit boek beschrijft hoe dat probleem door de overheden werd 'opgelost' en geeft een goed inzicht in het Nederlandse milieupolitieke bedrijf. Dat blinkt uit door creatief boekhouden en het buitensluiten van bezorgde burgers. Ook de door overheden ter verdediging van hun plannen ingehuurd deskundigen komen er slecht af.

Het nettoresultaat van de overheidsbemoeienis met de luchtkwaliteit sinds 2000 voor de volksgezondheid is bedroevend. Dit boek behandelt de meetcijfers tot en met 2009. Deze laten zien dat de stadslucht sinds 2000 niet of nauwelijks schoner werd. De bedroevende resultaten van het overheidsbeleid worden bevestigd door de meetcijfers over 2011 afkomstig van het landelijk meetnet luchtkwaliteit. Eén van de EU normen voor fijn stof bepaalt dat een daggemiddelde concentratie van 50 microgram per kubieke meter lucht niet meer dan 35 dagen per jaar mag worden overschreden. In 2011 liep voor deze norm de derogatie (tijdelijke vrijstelling) af. Zelfs bij de buitenstedelijke meetpalen van Vredepeel en Westmaas werd in 2011 voornoemde norm voor fijn stof overschreden, voor het eerst sinds 2005. Op meetpunten in steden als Leiden (Willem de Zwijgerlaan) en in Utrecht (de Jong weg) waren er eveneens voor het eerst sinds 2005 meer dan 35 dagen met een gemiddelde fijn stof concentratie boven de 50 microgram per kubieke meter lucht. Bij de meetpalen langs de snelwegen bij Breukelen en de A 10 West werd in 2011 de EU norm voor fijn stof ruim voor het einde van het jaar overschreden. Prompt kondigde de regering Rutte aan op de betrokken snelwegen de maximum snelheid te willen verhogen, zodat in de toekomst een nog sterkere overschrijding van de norm mogelijk wordt.

Het gedrag van de regeringen Balkenende en Rutte aangaande de EU normen voor luchtkwaliteit is ongeveer even schandelijk als het gedrag van inmiddels afgeloste Griekse regeringen betreffende het euro stabiliteitspact. Het is dan ook de hoogste tijd voor een nieuwe politieke start die de volksgezondheid wel helpt.

Lucas Reijnders

Amsterdam, december 2011